

català. És així que la doctrina exposada en el seu llibre *La transcripció dels noms propis grecs i llatins* (Enciclopèdia Catalana, Barcelona 1993) es va normalitzant alhora que el coneixement i la difusió de la immar-

cescible poesia homèrica, tot plegat, dins el món cultural català.

Ramon Torné i Teixidó
I.B. Lluís de Peguera. Manresa

ROBERT, J.-N.

De Roma a China. Por la ruta de la seda en tiempos de la Roma antigua.
Barcelona: Herder 1996. 333 p. + 4 mapes. ISBN 84-254-1942-5.

Després d'un pròleg novel·lesc (p. 9-18) que pren com a excusa la presumpta ambaixada enviada l'any 166 per Marc Aureli Antoní (Andun) a la cort dels Han posteriors, l'autor dóna (p. 19-62), a manera d'introducció, una visió històrica general de la Xina Qin & Han, les conquestes d'Alexandre, l'Índia *Maurya*, l'imperi part arsàcida, els kushan —o indoscites— i Roma. Aleshores tracta (p. 63-97) de la imatge idealitzada que un extrem del món tenia de l'altre, contraposant els testimonis grecollatins sobre l'Orient Llunyà i els *seres*, productors de la seda, a les fonts xineses sobre l'occident i l'Imperi Romà (Da Qin), sense oblidar el problema de la situació de la Sèrica (Xina, Caixmir, Tibet occidental). Després de dedicar-se (p. 99-138) als orígens i l'expansió de Roma, així com a les influències orientals en l'evolució de la seva ideologia imperial, arribem al «viatge» pròpiament dit, amb el trajecte per la Mediterrània fins als ports de Síria i Egipte (p. 139-156), un excurs històric sobre Palmira i Alexandria, «portes de l'imperi» (p. 157-184), les diferents rutes terrestres a través del Pròxim Orient i l'Àsia Central (p. 185-208) i els itineraris per la mar Roja, el golf Pèrsic i l'oceà Índic (p. 209-244), per acabar amb sengles capítols que tenen per objecte els comerciants i els productes bescanviats (p. 245-277) i el trànsit d'idees entre les diferents cultures (p. 279-311); el llibre es clou amb un epíleg (p. 313-321) sobre l'evolució de les rutes en època medieval, unes taules cronològiques (p. 323-326) i una selecció bibliogràfica (p. 327-333).

La ressenya d'aquesta obra d'alta divulgació, traducció d'un original francès (*De*

Rome a la Chine, París: Les Belles Lettres 1993), obeeix, en part, a la voluntat de retreure una sèrie de malifetes: Jean-Noël Robert, malgrat ser, segons els crèdits, un «viajero entusiasta» que ha recorregut Xina i Àsia en diverses ocasions, és, a més, un llatí que coneix molt millor el món romà que no pas l'orient, com ho demostren, per exemple, la profusió de citacions dels clàssics (esp. poetes de l'època d'August) o l'escassetat de fonts xineses que utilitza i la vaguetat a l'hora de remetre-hi. Amb tot, el llibre seria prou digne, si els traductors no haguessin volgut afegir-se a la «moda» de la ruta de la seda eixamplant-ne el títol, quan només un capítol (6. «Las rutas terrestres del Extremo Oriente», p. 185-208) tracta d'ella *stricto sensu*; a això cal afegir el poc ofici de la traductora en adaptar noms propis al castellà: «ecos» per «Eques» (p. 104), «sabinos» per «Sabéens» (p. 119), «Eneo» & «Anquisos» (p. 131-2), «tribus arrianas» per «aryennes» (p. 189), «Apolonio» per «Apollon» (p. 253) i un llarg etcètera; per no parlar del fet que hom ha mantingut les transcripcions franceses del xinès en lloc d'adaptar-les a un sistema més reconegut, com el Wade-Giles o, millor, el Pinyin; p.ex. «Yüeh-chih» o «Yuezhi», en lloc de «Yu che» (p. 26 i s.). El conjunt, en definitiva, és suggestiu i pot servir com a introducció al tema des d'una perspectiva marcadament occidental, però la tasca editorial ha estat, en aquest cas, poc acurada.

Agustí Alemany
Universitat Autònoma de Barcelona
Departament de Ciències de l'Antiguitat
i de l'Edat Mitjana